

Ocak Ayı Enflasyonu ve Görünüm

I. GENEL DEĞERLENDİRME

1. Ocak ayı, aylık fiyat artış oranları TEFE’de yüzde 2,6, TÜFE’de ise yüzde 0,7 olmuştur. Mevsimsel etkilerden arındırılmış TÜFE enflasyonu yüzde -0,4, TEFE enflasyonu ise yüzde 0,7 düzeyinde gerçekleşmiştir.

2. Enflasyondaki düşme eğilimi 2004 yılı Ocak ayında da devam etmiş, gerek enflasyon beklentilerindeki düşüş gerekse döviz kurundaki istikrarın devam etmesi bu eğilimi destekleyen en önemli unsurlar olmuşlardır. TEFE artışının TÜFE’nin üzerinde kalması ise tarım fiyatlarından kaynaklanmış, imalat sanayi fiyatları ise genel enflasyon eğilimine paralel biçimde düşük bir oranda yükselmiştir.

Tablo 1: Genel TÜFE, TEFE ve Alt Kalemler

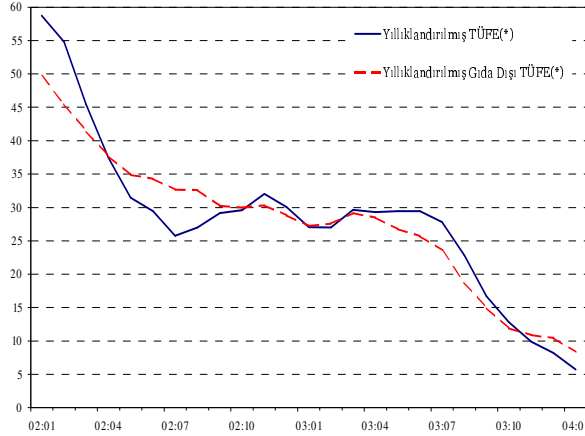
	Yıllık % Değişim		Aylık % Değişim			
	2003 Ocak	2004 Ocak	2003 Kasım	2003 Aralık	2003 Ocak	2004 Ocak
TÜFE	26,4	16,2	1,6	0,9	2,6	0,7
Mallar	24,8	13,1	2,0	0,7	2,3	0,2
Hizmetler	29,7	22,4	0,8	1,1	3,1	1,8
Gıda Dışı	29,7	15,7	0,9	0,7	2,5	0,5
Gıda	16,4	18,1	4,0	1,4	3,0	1,4
TEFE	32,6	10,8	1,7	0,6	5,6	2,6
Kamu	38,5	4,2	0,6	0,4	7,3	0,3
Özel	30,4	13,4	2,1	0,7	4,9	3,5
Kamu İmalat	43,6	5,1	0,3	0,4	8,5	0,7
Özel İmalat	29,5	9,1	0,9	0,9	3,6	0,6
Tarım	31,5	21,8	4,6	0,3	7,7	9,3
Tarım Dışı	33,0	7,4	0,8	0,7	5,0	0,5
Tarım ve Enerji Dışı	34,2	7,8	0,8	0,8	5,2	0,6

Kaynak: TCMB, DİE.

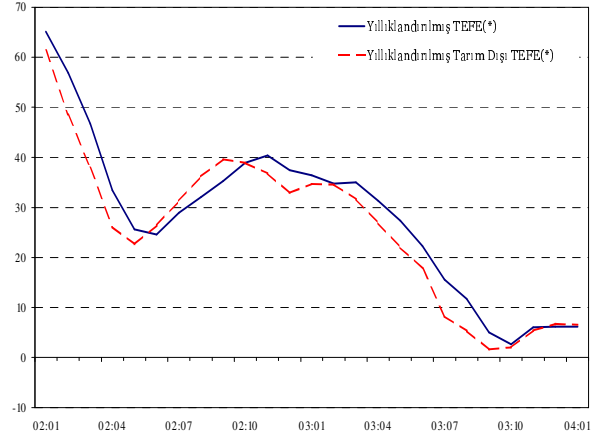
3. Mevsimsellikten arındırılmış enflasyonun son altı aydaki ortalaması TEFE’de yüzde 0,50, TÜFE’de ise yüzde 0,46 olmuştur. Söz konusu ortalama artışlar, yıllık olarak sırasıyla yüzde 6,2 ve yüzde 5,7’ye karşılık gelmektedir. Aynı dönemde, mevsimsel etkilerden arındırılmış gıda dışı TÜFE’nin ortalama artışı yüzde 0,67 olmuştur. Bu rakam, yıllık olarak yüzde 8,3’e karşılık gelmektedir (Grafik 1).

Grafik 1: Yıllık Yüzde Değişim ve Altı Aylık Hareketli Ortalamalar

TÜFE ve Gıda Dışı TÜFE

TEFE ve Tarım Dışı TEFE

(*) Altı Aylık Hareketli Ortalama (Yıllıklandırılmış, Mevsimsel Düzeltme Yapılmış)
Mevsimsellikten arındırma işleminde TRAMO/SEATS yöntemi kullanılmıştır.

Kaynak: TCMB, DİE

Tüketici Fiyatlarındaki Gelişmeler

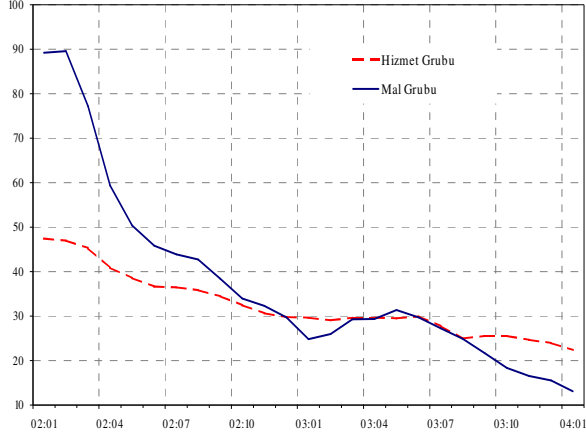
4. Tüketici enflasyonundaki düşüş eğilimi 2004 yılı Ocak ayında hızlanarak sürmüştür. Yıllık fiyat artış oranı TÜFE'de yüzde 16,2'ye, gıda dışı TÜFE'de ise yüzde 15,7'ye gerilemiştir (Grafik 2).

5. 2003 yılı sonunda Antalya'da meydana gelen sel felaketinin fiyatları olumsuz etkilemediği görülmektedir. Ocak aylarında mevsimsel olarak fiyat artışlarının hızlandığı gıda grubunda fiyatlar yalnızca yüzde 1,4 oranında yükselmiştir.

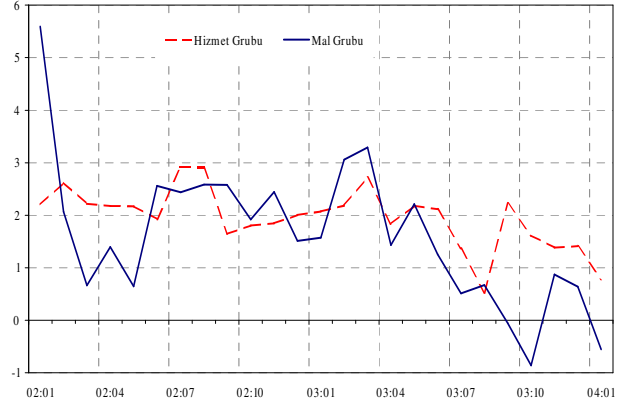
6. Dayanıklı tüketim malları fiyat artışları oldukça sınırlı kalmıştır. Bu grupta geçmiş veriler genellikle Ocak ve Temmuz aylarında fiyatların periyodik olarak ayarlandığını göstermektedir. Buna karşın son iki yıldır özellikle elektrikli-elektriksiz ev aletleri fiyatlarında bu otomatik davranışın değişmeye ve talep ve maliyet koşullarına bağlı, daha rasyonel bir fiyatlama davranışının yerleşmeye başladığı düşünülmektedir. Bu gelişmede döviz kurlarının seyrinin belirleyici olmasına rağmen, fiyatlama davranışlarındaki değişim açısından dayanıklı tüketim malları fiyatlarının iyi bir örnek oluşturduğu söylenebilir.

Grafik 2: Mal Grubu ve Hizmet Grubu Fiyatları

Yıllık Yüzde Değişim

**Aylık Yüzde Değişim
(Mevsimsellikten Arındırılmış)***

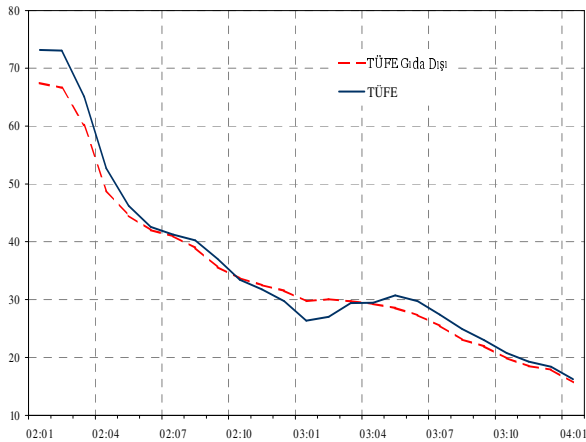
Kaynak: TCMB, DİE.

*Mevsimsellikten arındırma işleminde TRAMO/SEATS yöntemi kullanılmıştır.

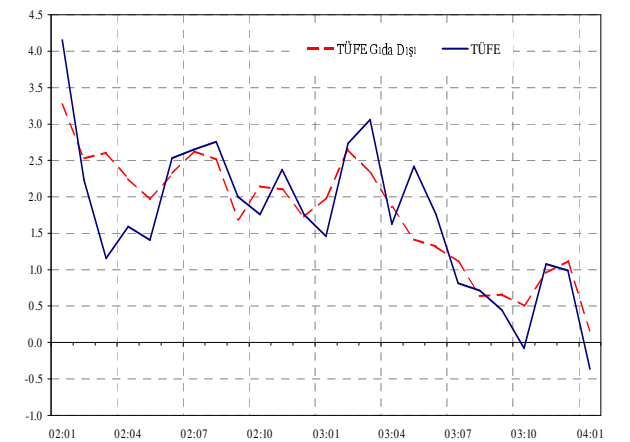
7. Mal grubu fiyat artışı, gıda grubundaki sınırlı fiyat artışı ve giyim grubundaki fiyat gerilemesinin etkisiyle yüzde 0,2 oranında kalırken, hizmet grubu fiyat artışı, kira, lokanta, pastane ve otel grupları ile mali hizmet fiyatlarında yapılan ayarlamalardan olumsuz etkilenerek yüzde 1,8 olmuştur. Mevsimsellikten arındırıldığında, mal grubu fiyatlarının 0,6 oranında gerilediği, hizmet grubu fiyatlarının ise yüzde 0,8 oranında arttığı görülmektedir.

Grafik 3: TÜFE ve Gıda Dışı TÜFE

Yıllık Yüzde Değişim

**Aylık Yüzde Değişim
(Mevsimsellikten Arındırılmış)***

Kaynak: TCMB, DİE.

*Mevsimsellikten arındırma işleminde TRAMO/SEATS yöntemi kullanılmıştır.

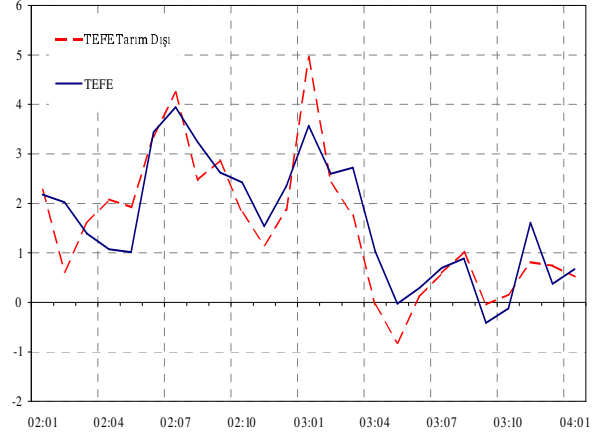
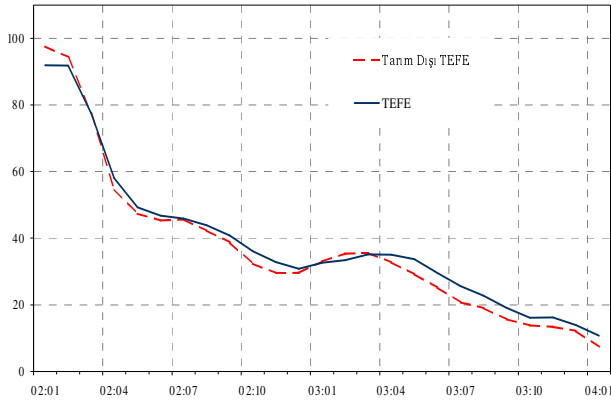
Toptan Eşya Fiyatlarındaki Gelişmeler

8. 2004 yılı Ocak ayında, tarım dışı TEFE enflasyonu yüzde 0,5 ile geçen yılın Nisan ayından itibaren devam eden düşük seyrini korumuştur. (Grafik 4).

9. Ocak ayında TEFE artışına en yüksek katkı yüzde 9,3 oranında artış gösteren tarım fiyatlarından gelmiştir. Söz konusu artışın 1995-2003 yılları arasındaki Ocak ayı artış ortalaması olan yüzde 8,6'nın da üzerinde kalması dikkat çekicidir. Mevsimsellikten arındırılmış tarım fiyat artış oranı bir önceki aya göre 3,9 puan yükselerek yüzde 4,2 olarak gerçekleşmiştir. Tarım fiyatlarının bu denli yüksek oranda artması, büyük ölçüde, sert kış koşulları ve Antalya'daki sel baskınının taze sebze ve meyve fiyatları üzerindeki olumsuz etkisinden kaynaklanmıştır. Sonuç olarak, Ocak ayında TEFE deki tarım fiyat artışlarında gerçekleşen yüksek rakamın temelde bu döneme özgü sert mevsimsel koşullardan kaynaklandığı ve önümüzdeki aylarda kalıcı olmayacağı düşünülmektedir.

10. Diğer taraftan, imalat sanayiinde fiyatlar son aylardaki sınırlı artış eğilimini korumuştur. Aylık fiyat artış oranları, özel imalat sanayiinde yüzde 0,6, kamu imalat sanayiinde yüzde 0,7 olarak gerçekleşmiştir. Bu grupta fiyat artışlarının sınırlı kalmasında ortalama dolar kurunun Aralık ve Ocak aylarında sırasıyla yüzde 2,9 ve yüzde 6 oranlarında gerilemesi önemli rol oynamıştır.

Grafik 4: TEFE ve Tarım Dışı TEFE
Yıllık Yüzde Değişim **Aylık Yüzde Değişim**
(Mevsimsellikten Arındırılmış)*

Kaynak: TCMB, DİE.

*Mevsimsellikten arındırma işlemi TRAMO/SEATS yöntemi kullanılmıştır.

11. Yukarıdaki gelişmeler paralelinde, yıllık enflasyon TEFE'de yüzde 10,8, tarım dışı TEFE'de ise yüzde 7,4'e gerilemiştir. Söz konusu endekslere, 2003 yılı Ocak ayında Irak Savaşı ile ilgili gelişmelere bağlı olarak oldukça yüksek oranlı fiyat artışları gerçekleşmiş olması, 2004 yılı Ocak ayında yıllık enflasyon oranlarındaki düşüşü hızlandırıcı bir rol oynamıştır.

II. GÖRÜNÜM

12. Ocak ayı enflasyon rakamları 2004 yılı enflasyon hedefinin ulaşılabilir olduğunu bir kez daha ortaya koymuştur. Son altı aylık dönemde mevsimsellikten arındırılmış aylık enflasyonun, ortalama olarak, tarım dışı TEFE'de yüzde 0,5, gıda dışı TÜFE'de ise yüzde 0,7 olması genel enflasyon eğiliminin de yıl sonu hedefi ile tutarlı bir düzeyde bulunduğuna işaret etmektedir.

13. Ocak ayında, aylık tüketici fiyatları enflasyonu öngörülerin altında kalırken, aylık toptan eşya fiyatları enflasyonu öngörülerin üzerinde gerçekleşmiştir. Toptan eşya fiyatları enflasyonunun yüksek çıkmasında olumsuz mevsim koşullarından dolayı yüzde 9,3 gibi çok yüksek düzeyde gerçekleşen tarım sektörü fiyat artışları belirleyici olmuştur. Tarım sektörü dışı toptan eşya fiyatlarının sadece yüzde 0,5 arttığı dikkate alındığında, toptan eşya fiyatları enflasyonunun da olumlu olduğu açıktır. Diğer yandan, olumsuz mevsim koşullarının ortadan kalkması ile birlikte tarım sektörü fiyatlarının normal seyrine dönmesi muhtemeldir. Ayrıca, tarım sektörü fiyatlarındaki artışların Şubat ayı gıda fiyatlarını olumsuz etkileyebileceği olası görünse de bu etkilerin yıl boyunca devam etmeme olasılığının yüksek olduğu düşünülmektedir. Sonuç olarak, TEFE deki tarım fiyat artışlarında gerçekleşen yüksek rakamın temelde Ocak ayının sert mevsimsel koşullarından kaynaklandığı ve önümüzdeki aylarda kalıcı olmayacağı tahmin edilmektedir. Bu çerçevede, Merkez Bankası Ocak ayı enflasyon gelişmelerinin ileriye yönelik içerdiği bilgiyi enflasyonun genel eğilimi açısından olumlu bulmaktadır.

14. Önceki duyurularımızda, mal ve hizmet grubu fiyat artış hızlarındaki farklılaşmadan söz etmiş ve hizmet grubu fiyatlarındaki katılığın 2004 yılı enflasyonu açısından risk oluşturabileceğini, bu nedenle bir çok hizmet grubunda mevsimsel fiyat ayarlamaları yapılan Ocak ayı enflasyonunun öneminin altını çizmiştik. Bu çerçevede, hizmet sektörü fiyat artışlarında gözlenen görece yavaşlama ve bu sektörde Ocak ayı fiyat artışının yıl sonu hedefi ile uyumlu gerçekleşmesi, önümüzdeki dönem enflasyonu açısından olumlu bir sinyal olmuştur. Ancak, yine de hizmet grubu fiyat artış hızının mal grubu fiyat artış hızına yakınsaması, önümüzdeki dönemde iç talepteki canlanmanın kontrollü bir şekilde gerçekleşmesi ve bekleyişlerin doğru yönetilmesine bağlı olacaktır. Bu noktada, mali disiplinin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

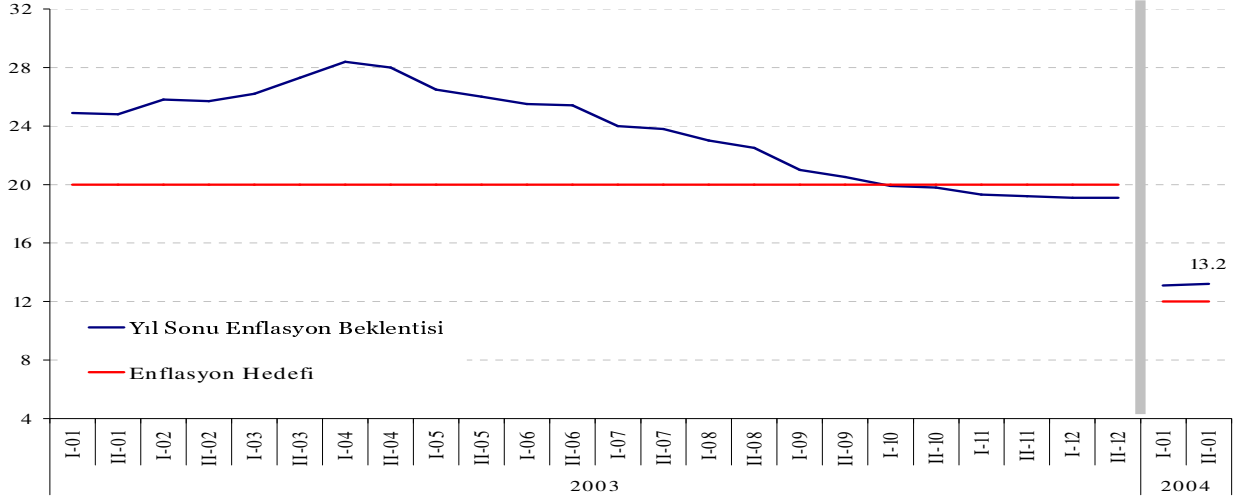
15. Son dönemde kurlardaki istikrar ile bekleyişlerdeki olumlu gelişmeler devam etmekte, iç talepteki canlanma kontrollü bir şekilde gerçekleşmektedir. Mali disiplin ve siyasi istikrarın devam etmesi ve önemli bir dışal bir şokun ortaya çıkmaması durumunda; mevcut veriler ışığında, iç talep, kur ve bekleyişler gibi enflasyonu etkileyen değişkenlerin genel eğiliminin yıl sonu hedefi ile tutarlı seyredeceği tahmin edilmektedir. Bütün bu gelişmeler, enflasyondaki düşüş eğiliminin önümüzdeki dönemde devam etme olasılığının yüksek olduğuna işaret etse de, bu öngörülerin koşullu bir nitelik taşıdığına altı çizilmelidir. Söz konusu öngörüler, bütçe hedefleri ile ilgili gelişmelere karşı son derece hassas olacaktır. Merkez Bankası, para politikası karar alma sürecinde, bütçe hedeflerinde ortaya çıkan açığın finansmanına dair gelişmeleri yakından takip etmeye devam edecek, alınacak tedbirlerin kamu fiyat ayarlamaları ve maliyet artırıcı vergi ayarlamalarından ziyade diğer harcamaların kısılmasına yönelik olması kaydıyla enflasyonun gelecekte alacağı değerlere ilişkin ihtiyatlı-iyimser tavrını koruyacaktır. Bir diğer deyişle asgari ücret ve emekli maaş artışlarının bütçe üzerindeki olumsuz etkilerinin telafi edilmesine yönelik önlemlerin asıl olarak harcama kısıcı nitelikte olması, hem bekleyişler, hem de talep yönünden enflasyondaki düşüş sürecine destek verecek, aynı zamanda yatırımlara ivme kazandıracaktır. Böylelikle, 2004 yılında da yüksek büyüme ve düşük enflasyonun aynı anda yaşanabilme olasılığı artmış olacaktır. Bu çerçevede, Hazine Müsteşarlığı'nın 21 Ocak 2004 tarihli basın duyurusunda, asgari ücret ve emekli maaşlarındaki artışların 2004 yılı bütçesi üzerindeki olumsuz etkilerinin telafi edilmesine yönelik olarak diğer bütçe harcamalarında kesinti yapılması hususunda görüş birliği oluşturduğuna kamuoyuna duyurulması olumlu bir adım olarak algılanmıştır.

16. Merkez Bankasının para politikası kararlarını ileriye yönelik olarak vermeye devam edeceği ve gerçekleşen değil, gerçekleşmesi olası olan enflasyon oranları ile ilgilendiği bir kez daha vurgulanmalıdır. Dolayısıyla, ekonomik birimlerin referans alması gereken gelişmelerin, geçmişe yönelik bir değişken olan yıllık enflasyon oranının seyrinden ziyade, enflasyonun genel eğilimi ve gelecek dönem enflasyonunun hedeflenen enflasyon oranlarıyla uyumu olduğu gözden kaçmamalıdır. 5 Şubat 2004 tarihli duyurumuzda ayrıntılı olarak açıklandığı gibi, yıllık enflasyon rakamlarında baz etkisinden kaynaklanabilecek dalgalanmalar, enflasyonun 2004 sonunda alacağı rakamlara dair hiç bir bilgi içermeyecek, dolayısıyla para politikası kararlarına yansımayaacaktır.

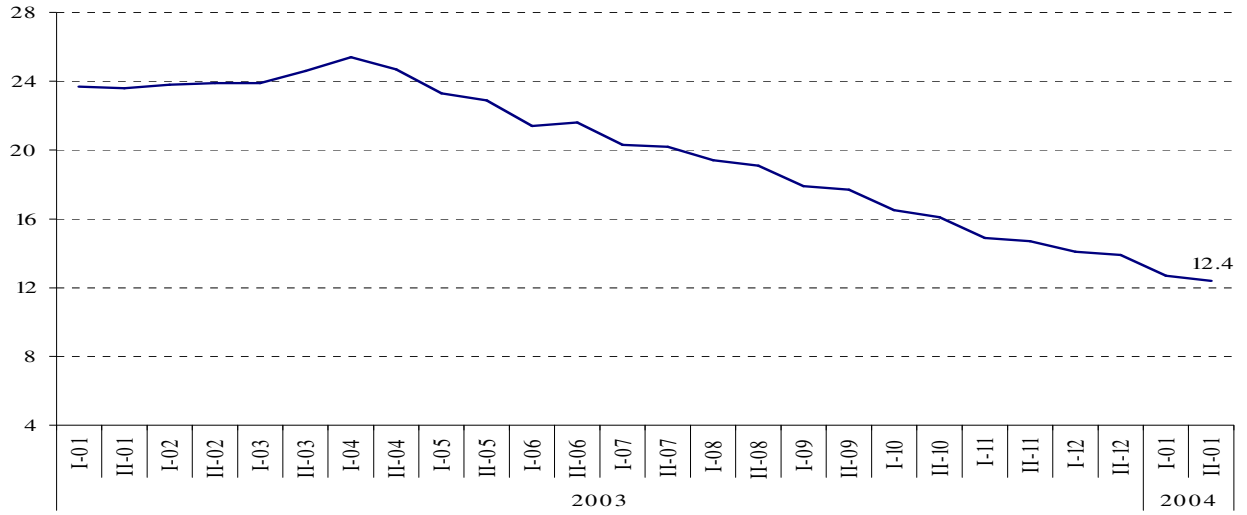
17. Enflasyonla m¼cadelede sağlanan başarıya karşın, kalıcı fiyat istikrarına ulaşılabilmesi açısından alınması gereken daha çok mesafe vardır. Özellikle kamu sekt¼r¼nde verimliliği artırmaya y¼nelik adımlar, mali disiplinin kalitesine katkıda bulunması açısından son derece ¼nem taşımaktadır. Bunun yanısıra, rekabet ortamının geliştirilmesi, bankacılık reformunun s¼rd¼r¼lerek finansal sistemin derinleştirilmesi, yerli ve yabancılar için yatırım ortamının iyileştirilmesi ve y¼netiřim kalitesinin artırılması yolunda atılacak her adım, s¼rd¼r¼lebilir b¼y¼me ve fiyat istikrarı yolundaki engellerin aşılmasına katkıda bulunacaktır. Diğer yandan, uygulanan ekonomik programın ve mali disiplinin s¼rekliliđine dair verilen sinyallerin enflasyondaki d¼ř¼ř s¼recinin y¼ksek b¼y¼me ile eşanlı gerçekleşebilmesinin temel nedeni olduğu asla g¼zden kaçmamalıdır. Bu erevede, Merkez Bankası, bug¼ne kadar olduğu gibi, bundan sonra da enflasyonla m¼cadelede mali disiplinin ve yapısal reformların s¼rekliliđinin ¼nemini vurgulamaya devam edecektir.

Grafik 5: TCMB Beklenti Anketine Göre Enflasyon Bekleyişleri

Yıl Sonu Enflasyon Bekleyişleri ve Enflasyon Hedefi: 2003-2004

Gelecek 12 Aya İlişkin Enflasyon Bekleyişleri

Kaynak: TCMB Beklenti Anketi